

WOORD, KLANK & BEELD

CD KLASSIEK

Vioolmuziek Haydn, Vivaldi, Stravinsky

De Russische violist Oleg Kagan leefde slechts heel kort. Geboren in 1945, stierf hij in 1990. Toch was hij een van de allerbelangrijkste vertegenwoordigers van de Russische vioolschool in de tweede helft van vorige eeuw.

Kagan speelde alle vioolconcerten van Mozart, een toetssteen voor ware muziek, naast het werk van de grote Russische componisten. Maar de jongeman was ook geïnteresseerd in nieuwe muziek. Alban Berg plaatste hij graag op het repertoire, evenals Schnittke en Shostakovitsj. In de jaren 1970 en 1980 speelde hij Messiaen, Ravel en Sofia Gubaidulina, die een werk opdroeg aan Kagans vrouw.

De heruitgave van deze opnamen is bijzonder welkom. Zo kunnen jongere generaties ook eens genieten van Oleg Kagans buitengewone kracht en vindingrijkheid. Met vioolconcerto's van

Vivaldi, Haydn en Stravinsky demonstreert hij hoe mooie muziek de tijden overbrugt. De plaat opent met het vioolconcert van Haydn (Hoboken indeling VIIa, nummer 1). Drie delen met een *allegro molto* waarin Kagan als een raket vertrekt en een midden-deel in adagiovorm, waarin de viool melodieuze en overheerlijk zingt tegen een achtergrond van ingehouden ritme. Genoeg om de man in het hart te sluiten.

Ook het Largo uit Vivaldi's vioolconcerto in e (RV 278) vertolkt Kagan subliem. Velen vinden de muziek van de priester uit Venetië maar gewoontjes, wellicht omdat ze slechts zijn *Vier jaargetijden* goed kennen. Maar dit Largo bewijst dat Vivaldi grootse muziek kon schrijven met spanningsbogen die hij uit het niets opbouwt en weer laat verdwijnen.

Igor Stravinsky's vioolconcerto in d besluit het programma. Het is vierdelig opgebouwd: Toccata, Aria I en II evenals Capriccio. Dit is modernistische muziek uit 1930, scherp en snijdend in het eerste deel. De middelen roepen dan weer bijzonder wendbaar stemmen en effecten op. Het slotdeel bruist opnieuw van leven met fenomenale vioolstreken. Een wonderlijke Stravinsky, die beslist meerdere luisterbeurten nodig heeft. En die goed laat zien welk fantastisch vioolspel Oleg Kagan schijnbaar moeiteloos uit zijn mouw kon schudden. (JC)

Oleg Kagan Edition, volume XXXII, met muziek van Haydn, Vivaldi en Stravinsky, Live Classics (distributie Laval), LCL 112, 17,95 euro.

CD KLASSIEK

Koralen Paul Gerhardt

De lutherse predikant Paul Gerhardt (1607-1676) mag dan bij ons minder gekend zijn, in de Baroktijd was hij als dichter van talrijke Duitse kerkliederen een van de belangrijkste vertolkers van de protestantse vroomheid.

Gerhardt komt uit Saksen, het hartland van de lutherse Kerk en maakt van nabij de verwarringen mee van de Dertigjarige Oorlog. Als jong theoloog met al wat dichtwerk op zijn actief trekt hij naar Berlijn, waar hij Johann Crüger ontmoet, dan een componist van vele kerkliederen. Samen tekenden ze voor niet minder dan honderd gezangen. Intussen is Gerhardt pastoraal actief in een boerdorp, tot hij predikant wordt aan de hoofdkerk van Berlijn, de Sankt Nikolai. De keur-

vorst wil net op dat moment de verzoening bekomen van calvinisten en lutheranen, en Gerhardt wordt bij de gesprekken een spilfiguur. Helaas verzuurt het initiatief en verordent de keurvorst dat vanaf de kansel geen 'kerkstrijd' meer gevoerd mag worden. Dat kan Gerhardt niet verzoenen met zijn geweten en hij trekt zich de laatste tien jaar van zijn leven terug in het Saksische Spreewald, waar hij als pastor dienstdoet. Wat wij ermee te maken hebben? Van deze Gerhardt zetten Johann Crüger en de grote Bach een aantal teksten op muziek, en deze drongen na Vaticanum II door tot in onze katholieke liturgie. Daarom is het goed dat we eens de originele horen met een goed koor, het Thomanerchor uit Leipzig. Met puike mannenstemmen en een knapenkor in pronte matrozenpakjes, wat dus niet het monopolie blijkt van de Wiener Sängerknaben. Een gevierd Duits acteur is ook al gecharterd om met zijn ietwat rauwe, doorrookte stem een aantal teksten te reciteren. Kortom, een klasseproductie, *made in Germany*. (JC)

Paul Gerhardt, *Die grossen Choräle und Geistlichen Lieder*, met Otto Sander (declamatie), Torsten Laux (orgel) en het Thomanerchor Leipzig onder leiding van Thomaskantor Georg Christoph Biller, Rondeau (distributie Coda), ROP402, 20 euro.

BOEK KEUKEN

Wereld van de smaak Eddie Niesten

Ter gelegenheid van de Week van de Smaak liet Eddie Niesten ons kennismaken met de smaak in Vlaanderen. Het is duidelijk dat de smaken zelfs in ons landsdeel sterk wisselen van streek tot streek. De auteur kiest voor een indeling per ingrediënten, gaande van vlees en vis over

fruit en groenten en zoetzuur, om te eindigen bij genot.

Erkendestreekproducten worden alvast vermeld, en bij elk hoofdingrediënt wordt een woord of uitdrukking even toegelicht. Daarna volgt achtergrond bij dit ingrediënt en af en toe een kaderstukje om iets te typeren. Zo lezen we dat de oorsprong van *kiekenfretters* (scheldwoord voor Brusselaars) niets met de culinaire geschiedenis van onze hoofdstad te maken heeft, maar dat de Brusselaars er wel hun reputatie van onverbeterlijke kipeters op vestigden.

Gewone en ongewone eetwaren passeren de revue. Hop uit Poperinge wordt voor meer gebruikt dan bij het brouwen van bier. Zo krijgen we de Hoppekeesten à la poulette voorgeschoteld, een recept uit *De burgerskeuken en pastebakkerij* verschenen in 1924. Over de meer bekende wortel vernemen we dat deze, na de absolute favoriete tomaat, wordt verorberd met negen kilo per

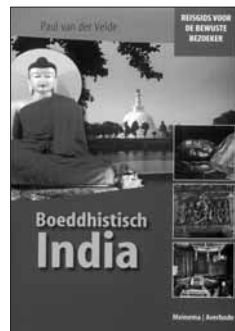
landgenoot per jaar. Niesten stelt de wortel voor als trouwe en veelzijdige groente in tijden van schaarste. Het recept van de wortelcake is eenvoudig en zou daten vanuit de Tweede Wereldoorlog. Onze redactie wist alvast dit baksel te appreciëren. De gerechten zijn een ietsje ongewoon en aangevuld met de weetjes, zal de maaltijd zeker in de smaak vallen. (TH)

Eddie Niesten, *Goesting in Vlaanderen. Wat wij al eeuwenlang lekker vinden*, Davidsfonds, Leuven, 2009, 228 blz., 32,50 euro, ISBN 978 90 5826.

BOEK

WERELDGODSDIENSTEN

Boeddhistisch India Paul van der Velde

India is het geboorteland van de Boeddha, de stichter van de

belangrijke wereldgodsdienst. En al telt India vandaag haast geen boeddhisten meer, toch zijn er nog veel plaatsen te bezoeken die te maken hebben met het leven van deze man. Het boeddhisme kent, net als andere religies, een traditie van pelgrimeren.

Paul van der Velde is docent boeddhisme aan de Radbouduniversiteit in Nijmegen. In de uitmuntende reeks reisgidsen van Averbode toert hij met de lezer langs de belangrijkste plaatsen. Het fijne aan dit boek is dat het allereerst een leesboek is. Je hoeft helemaal geen dure vliegtuigreis te maken om ervan te genieten. Het is een wonderlijke wereld, waarin de auteur een geknipte gids blijkt. We leren veel over de

Boeddha en het boeddhisme, maar ook over India. Van alle besproken plaatsen staan er mooie foto's bij. (EDS)

Paul van der Velde, *Boeddhistisch India*, Altiora, Averbode, 2009, 327 blz., 24,50 euro, ISBN 978 90 317 2733 9.

BOEK KUNST

Het Vaticaanse geheime archief Luca Becchetti en anderen

Van kardinaal Raffaele Farina, archivaris en bibliothecaris van het Vaticaan, vernemen we in het voorwoord van dit lijvige boek dat een geïllustreerde publicatie over het Vaticaanse Geheime Archief geen nieuwheid is. De uitgever wil met dit boek echter vooral de kring van specialisten overstijgen en eens een ruim publiek bereiken. De term 'geheim' verwijst hier niet naar mysterieuze voorwerpen en geschriften, wel naar de persoonlijke briefwisseling, behorende tot het privébezit, en naar andere geschriften van de hoeders van de Kerk – goed voor 84 strekkende kilometer archief.

Hiervan belicht het boek (ook letterlijk, want met 344 kleurenfoto's) slechts een fractie.

Eerst aan bod komt een stuk perkament van einde achtste, begin negende eeuw. Het *Liber Diurnus Romanorum Pontificum* werd in 1646 ontdekt en belandde in de achttiende eeuw in het Vaticaanse Geheime Archief. Verder vindt u documenten over het onderzoek naar en het proces tegen de Orde van de Tempeliers, dat in 1312 leidde tot hun ontbinding. De rekrutering van het eerste contingent van de Zwitserse garde dateert van 1505. Bij dit alles krijgt de lezer, behalve de foto van het document, ook wat geschiedkundige achtergrond.

Het jongste document in het boek belicht een belangrijke fase in de dialoog met de orthodoxe Kerk. In 1965 wordt ijerig gewerkt aan de eenheid tussen Rome en de Kerk van Constantinopel. Op 7 december van dat jaar ontvangt Paulus VI metropoliet Meliton van Chalcedon die hem de *tomos*, een typisch document uit de patriarchale kanselarij van Constantinopel, overhandigt van patriarch Athenagoras. We lezen: „De paus knielde neer en kuste de voeten van deze gezant van deze Kerk waarvan eeuwenlang niet zo'n blij bericht was gekomen. Vanaf dat

moment volgen de betrekkingen tussen de katholieke en orthodoxe Kerk een nieuwe en mogelijk onomkeerbare weg, waarin de oude openlijke vijandigheid plaatsmaakt voor de noodzakelijke eendracht, gericht op het bereiken van de eenheid van de christenen.”

Een leesboek is het geenszins, want niet zwart gedrukt op wit, wel wit op zwart, wat het lezen soms bemoeilijkt. Ook de lettergrootte is nogal klein. Het boek meet 30 bij 30 centimeter, wat maakt dat de foto's voldoende groot kunnen worden afgedrukt. (TH)

Luca Becchetti (en anderen), *De geheime archieven van het Vaticaan*, VdH Books, Brussel, 2009, 252 blz., 49,90 euro, ISBN 978 908 88 1008 4.